

поукісних посівах вегетація супроводжується більш високими температурами. До вище висвітленого слід додати і те, що в розподілі опадів є принципова різниця. У весняних посівах гречки період масового цвітіння і плодоутворення настає в липні місяці, коли спостерігається найкраща забезпеченість вологою 75-80 мм. Це характерно для Хмельницької, Тернопільської та Чернівецької областей. Цей же період розвитку поукісної гречки відбувається в серпні місяці, де сума опадів на 15-20 мм менша.

Поряд з температурними умовами і вологозабезпеченням важлива роль відводиться в розвитку гречки освітленню. Тривалість сонячного саява за період вегетації весняних посівів становить в середньому за роки досліджень 590 годин, для поукісних посівів 510 годин. Тривалість світлового періоду доби за період розвитку гречки весняних посівів становить 1314 годин (умови південно-західний Лісостеп), за період розвитку гречки в поукісних посівах 1106 годин.

Тривалість світлового періоду доби при настанні фази сходів гречки весняних посівів становить 14 годин 40 хвилин та поукісних посівів уже 16 годин 20 хвилин.

У весняних посівах ріст і розвиток рослин гречки відбувається в умовах наростання температур і збільшення тривалості світлового періоду доби. Для поукісних посівів гречки температурні режими ґрунту і повітря більшою мірою високі і по мірі росту і розвитку вони понижуються, тривалість дня зменшується, інтенсивність освітлення спадає.

Проведений аналіз кліматичних умов і факторів вегетації, а також отримані дані урожайності дають підстави вважати, що період росту і розвитку рослин гречки в поукісних посівах південно-західної частини Лісостепу України сприятливий для її вирощування, але вони відрізняються від умов при вирощуванні гречки у весняних посівах. Тому створення сортів гречки для поукісних посівів є обґрунтованим і необхідним завданням в селекційному процесі культури.

УДК 634.2.52.232[634.1

Долгова С. В.

*Мелітопольська дослідна станція садівництва ім. М. Ф. Сидоренка ІС НААН,
вул. Вакуленчука, 99, м. Мелітополь, 72311, Україна
e-mail: s.dolgova@ukr.net*

ВИКОРИСТАННЯ ЗРАЗКІВ ГЕНОФОНДУ ЧЕРЕШНІ В СЕЛЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ

Основна мета селекційного завдання черешні – виведення нових великоплідних сортів, які будуть перевершувати існуючі за зимо- та посухостійкістю, стійкістю до хвороб, з підвищеним вмістом в плодах поживних та біологічно активних речовин, відрізнитися скороплідністю, швидким нарощуванням врожаю та повільним ростом дерев.

Вивчення колекції черешні МДСС ім. М. Ф. Сидоренка ІС НААН дозволило виділити сорти з комплексом господарсько-цінних ознак для подальшого їх використання у селекційній роботі. При створенні нових сортів цієї культури з 1992 р. залучено 61 зразок колекції генофонду. Найчастіше були обрані: 'Анонс', 'Престижна', 'Валерій Чкалов', 'Талісман', 'Крупноплідна', 'Міраж', 'Удівительна', 'Дачниця', 'Первенец', 'Казка', 'Рубінова рання', 'Мелітопольська чорна'.

За період 2011–2018 рр. у селекційну роботу при схрещуванні в якості материнських форм використано як добре відомі: 'Мелітопольська чорна', 'Крупноплідна', 'Міраж', 'Космічна', так і нові сорти селекції дослідної станції: 'Віха', 'Ласуня', 'Дебют', 'Простір', 'Суперниця', 'Зодіак', 'Ера' – джерела зимостійкості, високої врожайності, великоплідності, пізнього строку цвітіння.

В якості батьківських форм залучено перевірені часом сорти, внесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні: 'Валерій Чкалов', 'Рубінова рання', 'Удівительна', 'Крупноплідна', 'Талісман', 'Сюрприз', 'Анонс', 'Міраж', 'Електра', 'Дачниця', 'Казка', нові: 'Ласуня', 'Любимиця Туровцева', 'Шанс', 'Простір' та елітні форми: 'Мелітопольська школьниця', 'Первенец', 'Новинка Туровцева' як джерела раннього, середнього та пізнього строків досягання, високої врожайності, великоплідності, відмінних смакових якостей плодів, високої стійкості до моніліозу та кокомікозу, привабливості зовнішнього вигляду плодів, стійкості квіток до весняного приморозку, пізнього цвітіння.

З метою створення сортів пізньостиглих, з високою врожайністю, стійких до розтріскування плодів материнською формою було обрано сорт 'Ізюмна'. Як джерело комплексу ознак (стійкості до кокомікозу, середнього строку досягання, великоплідності, жовтого забарвлення шкірочки та м'якоті плодів) материнською формою використовували 'Дачниця'.

'Larins' канадського походження в якості батьківської форми залучали як джерело пізніх строків цвітіння та досягання, великоплідності, високої стійкості до розтріскування плодів.

У міжвидовій гібридизації з вишнею приймали участь сорти черешні: 'Талісман', 'Престижна', 'Анонс', 'Удівительна', 'Аншлаг', 'Дачниця', 'Валерій Чкалов', 'Улибка', 'Шанс', 'Простір' як джерела високої врожайності, великоплідності, високих смакових якостей плодів, привабливості зовнішнього вигляду та здатності утворювати нередукований пилок у природних умовах.

Таким чином, знання про особливості прояву господарсько-цінних ознак вихідних форм в конкретних ґрунтово-кліматичних умовах дуже важливі при визначенні селекційного завдання. Виявленні сорти – джерела окремих та комплексу господарсько-біологічних ознак пропонуються для подальшого використання в селекційній роботі та промислового впровадження.